

Egyházi hírek

Rövid beszámoló egy hosszú konferenciáról **ÁLLAM ÉS EGYHÁZ AZ EGYESÜLT EURÓPÁBAN**

Az egyházak szerepe a közös Európában.

*A Magyar Köztársaság Miniszterelnöki Hivatalának Egyházi Kapcsolatok Államtitkársága, **Állam és Egyház az egyesült Európában** címmel konferenciát rendezett 2004. szeptember 28. és 30. között, az Országház Felsőházi termében.*

A nemzetközi tudományos konferencia résztvevői tudósok, egyházi vezetők, egyetemi professzorok, politikusok, történészek, jogászok és közéleti szereplők voltak. Ezen a széles körű szakmai fórumon lehetőség nyílt a vallás, az egyház, az állam és az európai társadalom kapcsolatainak és együttműködésének vizsgálatára.

Unitárius Egyházunk képviselőjében részt vettem ezen a konferencián, ahova **40 egyház meghívottját várták**. A több mint 260 hazai és 32 külföldi meghívott közül 200 személy vett részt a két és fél nap leforgása alatt. Az előadások reggel 10 órakor kezdődtek és délután öt óráig tartottak. Az első két nap négy-négy előadás hangzott el, amelyeket szekcióüléseken (workshop) beszélünk meg. A harmadik nap délelőtt még elhangzott két előadás, melyet a korreferátumok előadása, valamint plenáris ülés zárt.

Olyan neves előadók szólaltak meg, mint Dr. phil. **Otto Kallscheuer** Berlinből, **Prof. Dr. David Martin** szociológus Londonból, **Dr. Tad Stahnke** a nemzetközi vallásszabadság tanácsának ügyvezető igazgatóhelyettese (US Commission on International Religious Freedom), **Prof. Dr. Ineborg Gabriel**, a bécsi egyetem teológiai karáról, **Dr. Joachim Heise**, Állam-Egyház-kutatások Intézete Berlinből, **Prof. Dr. Vincenzo Pace** a Nemzetközi Vallásszociológiai Társaság elnöke a Pádovai Egyetem Szociológiai Karáról, **Prof. Dr. Rik Torfs**, a Leuveni katolikus Egyetemről, **Dr. theol. Christopher Körner** Sachsensi Evangélikus Egyház, **Prof. Dr. Gyáni Gábor**, MTA Doktora és **Dr. Komoróczy Géza**, ELTE BTK assziriológiai és hebraisztikai Tanszék.

A korreferátorok **Prof. Dr. Tomka Miklós** egyetemi tanár, **Dr. Gábor György** vallásfilozófus, **Dr. Jakab Attila** Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány, valamint **Dr. Wildmann János** PTE BTK Vallástudomány tanszék vezetője voltak.

Az előadások öt nagy téma köré voltak csoportosítva: Vallások és egyházak Európában, Vallási pluralizmus, Az állam és az egyházak viszonya,

Egyház-finanszírozás és Európai és nemzeti identitás.

Egy kiemelt téma a sok beszélgetés közül.

Az egyik munkaszesszió (workshop), amelyen részt vettem, az egyházak feladatáról szólt, melyet be kell töltenie a közös Európában. A munkacsoportot vezető elnök, három gondolatot ébresztő kérdést tett fel a résztvevőknek:

Van-e szükség a jelen társadalomban az egyházra?

Melyek azok az értékek, melyekkel az egyháznak rendelkeznie kell és azokat közvetítenie kell?

Képesek-e az egyházak arra, hogy ezeket a feladatokat betöltsék a társadalomban?

A közös vélemény szerint a kérdés nem úgy tevődik fel, hogy van-e szükség?, mert igenis minden időben szükség volt az egyházra és mindig is szükség lesz, amíg ember él a földön és foglalkozik az isteni gondolattal, választ keres olyan kérdésekre, hogy hogyan alakult ki az élet, hogyan lett az ember, mi az ember célja a földön, és mi lesz vele a halála után? A kérdés az, hogy miként tudja kielégíteni az egyház az emberek vallási igényét a társadalmi változások és alakulások következtében is.

Ezt a küldetést pedig minden vallás maga határozza meg, és teljesíti a maga lehetőségei szerint.

Mindenképpen jelen életünkben és helyzetünkben az egyház szerepe, hogy felkészítse az embereket az uniós társadalomra. Feladata **gátat emelni a nyugatról beözönlő szennynek és rámutatni az elfogadható és szeretetben megtestesülő békés együttélést biztosító megoldásokra, magatartásra és értékekre**. Feladata, hogy továbbra is képviselje az eddig elfogadott társadalmi értékeket, alapigazságokat, Isten és felebarát iránti szeretetet. Feladata rámutatni az egyetemre, arra mi összeköt, és nem elválaszt, az emberi értékekre, amelyek építenek és nem rombolnak.

Vallási sokszintűségben élünk, ezért az állam feladata a vallásszabadság biztosítása, melyet jogszabályok meghozatalával ér el. **Az állam szerepe biztosítani a szabad vallásgyakorlatot, a restriktiók, korlátozások felszámolását**, és ha az állam a köz érdekében korlátozásokat is hoz, de ezek ne sértsék az **egyházak önrendelkezési jogát**. **Az állam feladata a tolerancia, diszkrimináció elleni küzdelem**, hogy ne csak a közösség, de az egyén vallásszabadsága is biztosítva legyen. Az állam feladata egyformán kezelni a különböző vallási közösségeket.

Léta Sándor lelkész

Kelemen Lajos-émlékest

2004. október 1-jén az Uránia Nemzeti Filmszínházban, a kolozsvári Művelődés és Brassai Véndiák Alapítvány Kelemen Lajos-émlékestet tartott.

Megnyitóbeszédében az intézmény művelődés-szervező igazgatóhelyettese megemléltette, hogy **Kelemen Lajos** neve és munkássága a mai Magyarország területén kevésbé ismert, mert Kelemen Lajos kimondottan **Erdély történelmének volt kutatója**, és legjobb ismerője. Így tevékenysége csak az erdélyi és főleg az ottani magyar társadalmi körökben vált ismertté.

Az emlékesten **Kelemen Lajos Naplójából** Szabó András előadóművész olvasott fel részleteket. A Napló érdekessége az, hogy azt Kelemen Lajos is elveszettnek tudta, s annak pótlásához két ízben is hozzáfogott – másodszor kórházi ágyán. Örvedetes, hogy a **Napló előkerült** és – előrelát-

hatóan a **jövő év elején – könyv alakban az érdeklődők kezébe is kerülhet**. E Naplóból olvasott fel részleteket a már említett előadóművész az I. világháborút követő román megszállás történéseiből.

Ezt követte **Szabó Zsolt főszerkesztő könyvbemutatója**, aki Sas Péter szerkesztésében 2002-ben megjelent **dr. Gidófalvy István** címen írt életrajzi történet című könyvét ismertette.

Ezután az **Erdély levéltárosa** című dokumentumfilm bemutatására került sor. Ebben az ismert nevű kortársak és tanítványok emlékeztek Kelemen Lajosra. Ezeknek sorában hallottuk és láttuk Molnár Lehel lelkész atyánkfia összefoglaló, Kelemen Lajos munkásságát méltató előadását.

Az emlékestre meghívót kapott egyházunk püspöke, kinek képviselőjében Kelemen Miklós lelkész – néhai Kelemen Lajos unokaöccse – jelent meg.

Bartók-szobor Londonban

Lapunk híradása szerint a nagy zeneszerző nevét viselő egyházközségünkben, a Hőgyes Endre utcai templomunkban megemlékeztek szeptember **26-án Bartók Béla halálának évfordulójáról**. Október elején a televízió egyik rangos adásában és az egyik színvonalas napilapunk hasábjain örömteli eseményről szerezhettünk tudomást: **Bartók Bélának szobrot állítottak Londonban**. A képernyőn alkalmunk lehetett látni azt az emléktáblát is, amely azt örökíti meg, hogy abban a házban szállt meg a művész londoni tartózkodásai idején. Ettől nem messze állították fel a két méter magas bronzszobrot, Varga Imre, 81 éves,

Kossuth-díjas művész alkotását, aki maga is részt vett az ünnepségen. Bogyay Katalin, a londoni Magyar Kulturális Központ igazgatója beszélt az ünnepség létrejöttét szülő szobor megvalósulásáról, elkészüléséről. Varga Imrét az elmúlt évben a Brit Portrészobrászok Szövetsége magas kitüntetésben részesítette. A művész elmondta: „a szobor egy kisebb változata már áll Párizsban, egy nagyobb, más jellegű pedig Brüsszelben”. Budapesten is van Bartók-szobor, de jó lenne, ha a jövő évi kerek évfordulóra Egyházunk is gondolkozna valamilyen maradandó emlék felállításán.

B. L.

430 éve halt meg Heltai Gáspár

Minden lexikon, történelmi tanulmány csak azt jegyzi fel, hogy 1574 őszén halt meg. (A sok fellapozott anyag mellett, lehet, hogy csak az az egy nem került kezembe, amelyben megvan a hónap és nap is – elnézést érte!). Molnár Szabolcs így ír róla: A 16. századi Erdély vállalkozó kedvű polgára, korának kivételes képességű művésze, akit írónak és értelmiségi tipikus alakjává.” 1510–20 körül született a Nagyszében melletti Nagydisznódon (Heltau). Csak 1536-tól tanult magyarul. Katolikus pap volt. 1543-ban elvitte az előző évi brassói zsinat iratait Lutherhez és Melanctonhoz Wittenbergbe. Itt az egyetemen folytat tanulmányokat. **1544-ben Kolozsváron már magyarul prédikál és csak magyarul ír**. 1550-ben társul Georg Hoffgreff nyomdással. 1559-ben csatlakozik a helvét irányzathoz. **1569-ben Dávid Ferenc hatására a szentháromság-tagadókhöz viszi útja**. Az új eszmék terjesztőjeként nagy súlyt helyezett arra, hogy mindent kinyomtasson és így is eljusson a reformáció az olvasókhhoz. A latin betűí-

pus Heltai magyar kiadványai folytán vált magyar betűvé. Egyszersmind **lerakta a magyar helyesírás alapjait is**. Károli Gáspár és Szenci Molnár Albert átvették Heltai helyesírását – állítja Molnár Szabolcs. **Heltai kiadói terveit Báthori István cenzúrarendelete hiúsította meg**. Ezután csak világi kiadványok hagyták el műhelyét. **Nyomdájából kerül ki a 16. századi Magyarország teljes könyvtermésének közel egyharmada, több, mint 200 mű, többségében magyar nyelven**. Molnár Szabolcs az Erdélyi Panteon című esszégyűjteményben ezt írja róla: „Írásaiban Heltai a magyar nyelvet régies ízeiben konzerválta. Magyaros népi zamatát, de még idegenszerűségeit is valami ősi eredetű magyar formák maradványainak érezzük. A 16. századi élőbeszéd Heltai prózáján át hatott leginkább a magyar irodalmi nyelvre. A magyar szóbeli műveltség általa emelkedett irodalmi rangra. Korának mércéjével mérve tökéletest alkotott.”

Jó lenne egy megemlékezést tartani az év hátralevő részében abban az unitárius könyvesboltban, mely Heltai Gáspár nevét viseli.

B. L.